

Ministerie van Veiligheid en Justitie
Mr C.B. van der Net,
Raadadviseur/Projectmanager auteursrecht
Postbus 20301
2500 EH Den Haag

c.b.van.der.net@minvenj.nl

Utrecht, 11 november 2016

Betreft: Wikimedia Nederland - Stellingname betreffende het voorstel voor een Richtlijn van het Europees Parlement en de Raad inzake auteursrechten in de digitale eengemaakte markt ([2016/0280 \(COD\)](#))

Geachte heer Van der Net,

Wikimedia is een wereldwijde vrijwilligersbeweging die onder meer als doel heeft ons culturele erfgoed middels digitalisering en online distributie veilig te stellen en toegankelijk te maken. Een van de bekendste projecten van deze beweging is de encyclopedie Wikipedia, wereldwijd een van de meest gebruikte informatiebronnen voor burgers. Daarnaast zijn er Wikimediaprojecten die vrij toegang bieden tot andere uitingen van kennis en cultuur, waaronder beeld en geluid, data en studiemateriaal. Wikimedia Nederland ondersteunt in Nederland de vrijwilligers - en de kennis- en erfgoedinstellingen - die aan deze projecten werken.

Nieuwe technologieën bieden burgers unieke mogelijkheden om over grenzen heen toegang te krijgen tot cultureel erfgoed; helaas blijven er juridische obstakels bestaan die het moeilijk maken om kennis en cultuur te delen, zelfs binnen de Europese Unie.

De voorgestelde herziening van de auteursrechtenrichtlijn draagt er weinig toe bij om deze problemen aan te pakken, of de kansen te benutten. Integendeel, aan de herziening in haar huidige vorm kleven nadelen, onder andere voor vrijwilligersprojecten als Wikipedia.

Wij zijn van mening dat een aantal aanpassingen de effectiviteit en balans van de herziening sterk kunnen verbeteren en willen deze onder uw aandacht brengen:

- **Een verplichte uitzondering betreffende de Vrijheid van Panorama in de Europese auteursrechtenrichtlijn.** Zowel consumenten als institutionele gebruikers, dienstverleners, professioneel fotografen en architecten hebben aangegeven dat de introductie van een verplichte uitzondering een **positieve invloed** zou hebben **op hun werk**. De recente aanpassingen van nationale wetgeving in België en Frankrijk zijn in de verste verte geen afdoende alternatief voor daadwerkelijke harmonisatie.

- Artikel 5: Het behoud van cultureel erfgoed in het publieke domein. Verduidelijken dat wanneer het auteursrecht en naburige rechten op een werk eenmaal verlopen zijn, **één-op-één digitale reproducties van (een deel van) het werk, onafhankelijk van de wijze van reproductie, niet onderhevig zijn aan auteursrecht of naburige rechten.**
- **Artikel 3: Een uitbreiding van de uitzondering op tekst- en datamining voor journalisten, start-ups en platforms zoals Wikipedia.** Het voorstel van de Europese Commissie betreffende tekst- en datamining biedt alleen aan onderzoeksinstellingen de mogelijkheid om automatisch data te doorzoeken en te analyseren. Wikimedia behoort niet tot deze groep organisaties. Dit betekent dat, **indien de huidige tekst wordt aangenomen, we worden gelimiteerd tot het alleen kunnen verkennen van informatie waarvoor we aanvullende licenties hebben verkregen, zelfs als de informatie vrij online beschikbaar is.**
- Artikel 13 en Overweging 38 - het gebruik van inhoud door aanbieders van diensten van de informatiemaatschappij. Een **duidelijk geformuleerde uitzondering voor user-generated content websites met verwaarloosbare hoeveelheden inbreukmakende inhoud, zoals Wikipedia.** In plaats daarvan bevelen we het opstellen van **duidelijke en rechtlijnige regels voor notice-and-action** aan als een beter werkbare oplossing.
- **Artikel 11: Heroverweeg de risico's bij invoering van een naburig recht voor perspublicaties.** Het door de Commissie voorgestelde aanvullende naburige recht voor uitgevers kan resulteren in een onvoorzien risico: dat Wikipedia en andere Wikimediaprojecten die op gepaste wijze gebruik maken van persberichten ook worden opgenomen in de groep "*aggregators*". Het is moeilijk tot onmogelijk om de kosten hiervan te berekenen maar de impact op de Wikimediaprojecten zal aanzienlijk zijn.

In de bijlage bij deze brief zijn onze standpunten nader uitgewerkt. We hopen dat de Nederlandse regering deze, naar onze mening, zeer essentiële aanpassingen kan inbrengen.

Natuurlijk zijn wij altijd bereid onze standpunten nader toe te lichten of u meer informatie te geven over de Wikimediabeweging en -projecten..

Met vriendelijke groet,

Sandra Rientjes
Directeur

- bijlage -

Bijlage bij brief Wikimedia Nederland

1. Vrijheid van Panorama ontbreekt

Vrijheid van Panorama is essentieel voor het garanderen van de **vrijheid van meningsuiting en toegang tot onderwijs in Europa**. Wikipedia is afhankelijk van de beschikbaarheid van afbeeldingen van publieke ruimtes om de educatieve waarde van artikelen te verbeteren. De huidige niet-verplichte uitzondering en de deels zeer verschillende implementatie door de Lidstaten maken het voor eenieder, van professioneel documentairemaker tot toerist, ingewikkeld om veilig een foto of video-opname te maken van een publieke ruimte, en deze te delen met het publiek via het internet.

De Europese Commissie heeft een [publieke consultatie](#) georganiseerd rond de Vrijheid van Panorama. Volgens de samenvatting van de resultaten die is gepubliceerd kort na het formele voorstel van auteursrechtenhervorming, vinden zowel **consumenten als institutionele gebruikers, dienstverleners, professioneel fotografen en architecten** dat de introductie van een verplichte uitzondering een **positieve invloed** zou hebben **op hun werk**.

In haar [mededeling](#) betreffende *Promoting a fair and efficient European copyright-based economy in the Digital Single Market*, “bevestigt de Commissie de relevantie van deze uitzondering” en “beveelt zij sterk aan dat alle Lidstaten deze uitzondering implementeren”.

Overwegende de relevantie van deze uitzondering zoals door de Commissie zelf bevestigd, het politieke klimaat in het Europees Parlement en de Raad, en de concrete en alledaagse problemen die deze situatie veroorzaakt, **raadt Wikimedia Nederland sterk aan dat een verplichte uitzondering betreffende de Vrijheid van Panorama wordt opgenomen in de Europese auteursrechtenherziening**. Dit is de stap die minimaal gezet moet worden om ervoor te zorgen dat het auteursrechtenstelsel overeenkomt met de digitale omgeving waarin we werken en de dagelijkse werkelijkheid. De recente aanpassingen van de nationale wetgeving in België en Frankrijk zijn in de verste verte geen surrogaat voor daadwerkelijke harmonisatie.

2. Artikel 5 - het behoud van cultureel erfgoed

Al meer dan een decennium heeft Wikimedia de inzet van vrijwilligers, juridisch advies, technische ondersteuning en publieke steun geboden aan erfgoedinstellingen om ze te helpen hun collecties te digitaliseren en toegankelijk te maken, en hierdoor hun missies uit te voeren. Tot de instellingen waarmee Wikimedia heeft samengewerkt behoren bijvoorbeeld het Bundesarchiv in Duitsland, het Bundesdenkmalamt in Oostenrijk, de Koninklijke Bibliotheek in Nederland, het Nationaal Museum in Warschau in Polen en de Nationale Maritieme Musea in Zweden.

Door de jaren heen kwam de vraag naar **juridisch niet-bezwaarlijke digitalisering van werken in het publiek domein** naar boven. Instellingen, de maatschappij en vrijwilligers maakten zich zorgen over juridische claims op werken die zich in het publiek domein bevinden. Meermalen stelden overijverige juristen dat werken waarvan de rechten zeker waren verlopen toch afgeschermd moesten worden en dat licentieovereenkomsten nodig waren. Er worden nog steeds auteursrechtenmeldingen geplaatst bij (ingescande) digitale representaties van culturele objecten die honderden jaren oud zijn. Dit ontnemt Europese burgers online toegang tot hun culturele erfgoed, en grenst in sommige gevallen aan auteursrechtenfraude.

Om maatschappelijke organisaties in staat te stellen om te blijven investeren in de digitalisering van ons culturele erfgoed, en om te verzekeren dat cultureel erfgoedinstellingen hun missie kunnen blijven nastreven, roept Wikimedia de EU-wetgever op om een bescherming van het publieke domein op te nemen in de auteursrechtenhervorming. Dit kan bereikt worden door simpelweg te verduidelijken dat wanneer het auteursrecht en naburige rechten op een werk eenmaal verlopen zijn, één-op-één digitale reproducties van (een deel van) het werk, onafhankelijk van de wijze van reproductie, niet onderhevig zijn aan auteursrecht of naburige rechten.

3. Artikel 3 - tekst- en datamining

Wikipedia en haar zusterprojecten - in het bijzonder Wikidata - maken veelvuldig gebruik van de mogelijkheden die geboden worden door moderne, geautomatiseerde online toegang tot data en inhoud. Onze vrijwilligers verwerken, aggregeren en categoriseren grote hoeveelheden data en maken die toegankelijk voor nieuwe educatieve toepassingen. Een voorbeeld hiervan is het gebruik van data van de nationale bureaus voor de statistiek in Europa om visueel aantrekkelijke en eenvoudig doorzoekbare basisinformatie over alle gemeenten in de Europese Unie te bieden. Een ander voorbeeld is het gebruik van data uit medische databanken, zoals PubMed, voor de correcte beschrijving van ziekten en aanbevolen behandelingen.

Het voorstel van de Europese Commissie betreffende tekst- en datamining biedt de mogelijkheid om automatisch data te doorzoeken en analyseren helaas alleen aan onderzoeksinstellingen. Wikimedia behoort niet tot deze groep organisaties. Dit betekent dat, **indien de huidige tekst wordt aangenomen, we worden gelimiteerd tot het alleen kunnen verkennen van informatie waarvoor we aanvullende licenties hebben verkregen, zelfs als de informatie vrij online beschikbaar is.**

Het voorstel in Artikel 3 betreffende tekst- en datamining zal ervoor zorgen dat de **vrijwillige auteurs van Wikipedia-artikelen worden afgesneden van de mogelijkheid om data te verzamelen in de meeste wetenschappelijke publicaties en databanken.** Het zal daarnaast datajournalisten hinderen in het onderzoeken van veel onderwerpen, en Europese startups, waarvoor de transactiekosten voor het verkrijgen van licenties aanzienlijk zijn, mogelijkheden ontnemen om zich snel tot hun volle potentie te kunnen ontwikkelen.

4. Artikel 13 en Overweging 38 - het gebruik van inhoud door aanbieders van diensten van de informatiemaatschappij

Neutrale online platforms en uitgevers zijn essentieel voor de vrije uitwisseling van kennis, op Wikipedia en elders. Wikimediaprojecten worden honderden keren per minuut bewerkt door hun gebruikers. Dit komt neer op miljarden bewerkingen sinds de projecten gestart zijn. Tegelijkertijd kennen de Wikimediaprojecten verbazingwekkend lage aantallen auteursrechtenschendingen. In tegenstelling tot wat het voorstel suggereert pakken de huidige handhavingsmechanismen auteursrechtenschendingen, smaad en laster reeds effectief aan. Er is een grotere noodzaak tot bescherming van de vrijheid van meningsuiting dan tot het introduceren van (geautomatiseerde of handmatige) massale screening van het web.

Ons inziens zou het in het bijzonder onterecht en ongebalanceerd zijn om een nieuwe last te introduceren voor websites die al goed functionerende mechanismen hanteren om ervoor te zorgen dat zij alleen legale inhoud hosten. Het huidige voorstel bevat geen enkele verzekering dat Wikipedia en andere vrijwilligersprojecten met een bewezen staat van dienst met betrekking tot het respecteren van auteursrechten geen “effectieve technologieën voor herkenning van inhoud” hoeven te introduceren. We zouden een **duidelijk geformuleerde uitzondering** waarden **voor user-generated content websites met verwaarloosbare hoeveelheden inbreukmakende inhoud**. **Duidelijke en rechtlijnige regels voor notice-and-action** zouden een nog effectiever en werkbaarder oplossing zijn.

In de Europese Unie is de Richtlijn voor elektronische handel essentieel voor het verzekeren van de cruciale immuniteit van aansprakelijkheid voor tussenpersonen; deze stelt het vrije web in staat te bestaan, en Wikimedia in staat Wikipedia en andere vrije kennisprojecten te hosten. Als de wet deze bescherming niet zou bieden, zouden veel websites waaronder de onze niet in staat zijn om bijdragen van gebruikers te accepteren. We zijn zeer bezorgd over de voorgestelde Overweging 38, welke duidelijk tot doel heeft om de Richtlijn voor elektronische handel te herschrijven. Dit is een twijfelachtige wetgevingsroute die raakt aan de fundamentele principes van het internet, zonder zelfs maar de gepaste procedures te volgen. Wikimedia stelt dat deze passage moet worden verwijderd. Onder dergelijke regelgeving zou Wikipedia überhaupt niet kunnen zijn ontstaan. De Europese Unie zou, door dit tot wetgeving te maken, in feite autoritaire regimes navolgen en de waarden vertrapen die ze zou moeten bevorderen; waarden waarvan de Wikimediaprojecten voorbeelden zijn.

5. Artikel 11 - Bescherming van perspublicaties betreffende digitaal gebruik

Door het voorstellen van een nieuw naburig recht voor persuitgevers dat 20 jaar geldt en alle perspublicaties betreft, lijkt de Europese Commissie risico's te hebben genegeerd.

In het huidige scenario zouden *online content aggregators* licenties moeten verkrijgen en vergoedingen moeten betalen aan persuitgevers, zelfs als zij slechts **fragmenten** gebruiken. Hoewel Wikipedia en onze andere projecten niet ontworpen zijn als *online aggregators*, maken onze **vrijwillige auteurs vaak gebruik van persartikelen en verwerken zij die in geannoteerde bibliografieën van bronnen.**

Het door de Commissie voorgestelde aanvullende naburige recht voor uitgevers kan resulteren in een onvoorzien risico: Wikipedia en andere Wikimediaprojecten die op gepaste wijze gebruik maken van persberichten zouden ook kunnen worden opgenomen in de groep "*aggregators*". Het is moeilijk tot onmogelijk om de kosten hiervan te berekenen. Als een gevolg kunnen Wikimediaprojecten, waaronder Wikipedia, gedwongen worden om het gebruik van persmaterialen voor het beschrijven van actuele gebeurtenissen aanzienlijk terug worden gedrongen, met nadelige gevolgen voor hun educatieve missie.